

UN PROJECTE QUE ABRACI EL MON

Coincidint amb les festes del Bicentenari de la Revolució Francesa, a mig juliol a París s'ha celebrat la Reunió dels 7 Estats més potents en l'economia occidental. Des de l'any 1975 es reuneixen una vegada a l'any els Estats Units, el Japó, Canadà, Alemanya, França, Itàlia i el Regne Unit.

Per què serveixen aquestes reunions? En principi tot el que pugui ser concertació i desig de no tancar-se en la pròpia potència per tenir més en compte la situació global de la Humanitat, és positiu. Aquestes reunions poden moderar el poder d'aquests estats i prendre en consideració els països més pobres i la problemàtica que origina aquesta pobresa.

De fet, però, en les Assemblees de les Nacions Unides, en els seus organismes de l'UNCTAD, des de fa anys ressona ja la veu dels pobles pobres. Per què no s'aconsegueixen més èxits en aquests fòrums?

D'aquí ve que aquestes Cimera dels 7 Estats més rics siguin vistes amb certa inquietud, com un possible reforçament del monopoli del poder mundial econòmic en perjudici dels més pobres.

Davant de la present Cimera dels 7 més rics, un grup de personalitats científiques han adreçat un memoràndum sobre els greus problemes del planeta i la indefugible responsabilitat dels 7. I en aquests mateixos dies de la celebració de la Cimera, s'han celebrat també a París un seguit de reunions alternatives sobre aquesta problemàtica. Entre aquestes destaca l'anomenada cimera dels 7 països més pobres del món. Ha estat organitzada per la Lliga internacional pels drets i l'alliberament dels pobles, conjuntament amb un bon nombre d'entitats i grups. Ha estat un acte simbòlic, ple de força ra-

cional i de contingut ètic.

Una i altra vegada els governs dels països més rics del món pensen i decideixen segons les pròpies conveniències i preocupats pels interessos immediats dels seus electors i votants en el propi Estat. No es tenen prou en compte les conseqüències de les seves decisions en els països més pobres, ni es fa un projecte global per resoldre els problemes del nostre planeta. No hi ha una voluntat política de nivell mundial.

Per això en comptes d'avançar en el desenvolupament del món, s'ha iniciat una marxa de retrocés que arriba a uns extrems de misèria absoluta en alguns pobles. La degradació dels termes de canvi monetari, les fluctuacions de les primeres matèries, la baixa de l'agricultura de subsistència, la destrucció de l'entorn natural, un endeutament insuportable són les conseqüències d'aquesta situació cada vegada més difícil.

I en aquest buit de projecte de desenvolupament mundial i en absència de mitjans democràtics de decisió entre Estats i poders dels rics i Estats i poders dels pobres sorgeixen reaccions ben negatives. Al Nord, l'afany de seguretat i l'opulència porta el refús del Tercer Món i al racisme. Al Sud, entre els pobles humiliats i sense esperança, hi ha violències, corrupcions, integrisme religiós que mobilitzen les masses...

La foscor del panorama no ha d'impedir que continuïn i creixin els esforços per posar en moviment, de moltes maneres, accions en les nostres societats que ens facin adonar d'aquests problemes i creïn una opinió, pública que amb força democràtica impulsi un projecte d'Humanitat més solidària.

La Cimera dels més pobres ha estat un acte i una manifestació d'aquesta voluntat.

DCIDOB

«EUROPA A L'ABAST»

Sota el títol «Europa a l'abast», la Direcció General de Centres Cívics de l'Ajuntament de Barcelona i el CIDOB van organitzar, durant el mes de març i abril d'aquest any, unes conferències informatives sobre la Comunitat Europea destinades a diferents Centres Cívics de la ciutat de Barcelona. L'objectiu fou donar a conèixer, a nivell popular, tot allò relacionat amb les institucions i funcions de la Comunitat Europea.

El Centre Cívic l'Artesà, el de Can Déu i el Centre Cívic Sant Martí van ser les entitats que van acollir aquests actes. En cada centre cívic l'activitat es va desenvolupar en cinc sessions on en cada una es desenvolupà un tema.

Els temes tractats foren:

1. - Què és Europa: Introducció a l'Europa d'AVUI, la gent, els pobles i l'esperit europeu.
2. - Institucions de la CEE:
La Comunitat Europea: com neix, s'organitza i com funciona.

3. - Polítiques actuals de la CE:

Les directrius, com ens afecten?

4. - Cap al 92: l'Acta Única Europea i la Projecció de l'europeisme.

5. - Defensa Europea. Polítiques.

Jordi Garcia Petit, doctor en Dret Internacional i professor de la Universitat de Barcelona; Rafel Grasa, professor de Relacions Internacionals en la Facultat de Ciències Polítiques de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB); Francesc Morata, professor de polítiques comunitàries; Lluís Lencov, professor de sociologia de la UAB; José M. Celorio, llicenciat en Història d'Amèrica i postgrau a l'Institut d'Estudis Europeus de la UAB i el periodista Ramon Roca, van ser els professors encarregats d'exposar els temes abans esmentats.

Els participants i assistents a aquests actes van formar un grup molt heterogeni. Hi havia estudiants, professionals en diferents camps, mestresses de casa i persones en situació de jubilació. Tots amb l'interès comú d'informar-se

sobre un tema tan actual com és el de la Comunitat Europea. Aquestes «xerrades informatives» van tenir un final molt atractiu, com ja s'ha esmentat amb anterioritat, es va organitzar un viatge a Estrasburg per a totes aquelles persones que havien participat en els cursos i volien veure en la pràctica tot el que els hi havien explicat. Aquest viatge es va portar a terme del 21 al 25 de maig i els que hi van anar van poder assistir a una sessió del Parlament Europeu d'Estrasburg i visitar l'Estat de Luxemburg.

El doctor en Dret Internacional i professor de la Universitat de Barcelona, Jordi Garcia Petit, seguint la línia informativa sobre la Comunitat Europea, va exposar el tema «Cap al 92: l'Acta Única Europea i la Projecció de l'europeisme» en els Centres Cívics Trinitat Vella i Sant Andreu, els dies 8 i 10 de maig respectivament.

Elisabet Mañé

VIATGE A ESTRASBURG

Com a punt final a les conferències informatives sobre la Comunitat Europea, organitzades per la Direcció General de Centres Cívics de l'Ajuntament de Barcelona i el CIDOB, es va portar a terme del 21 al 25 de maig un viatge a Estrasburg. La finalitat fou conèixer la seu (en aquest cas provisional) d'una de les institucions de la Comunitat Europea, el Parlament.

Assistents a les conferències informatives, de distintes edats i professions, representants de l'Ajuntament de Barcelona, del CIDOB i alguns periodistes, van ser els integrants del grup de persones que van fer el viatge. El transport utilitzat fou l'autocar i l'allotjament va ser a la ciutat de Colmar, a 64 Km d'Estrasburg.

Alçàcia, regió on estan localitzades les ciutats d'Estrasburg i Colmar, pertany, després d'estar en alguns períodes de la seva història sota domini alemany, a l'administració francesa.

Aquesta peculiaritat se'ns mostra en l'estructura de les seves ciutats i pobles, d'influència alemanya, i en la llengua alçaciana, que tot i que també es parla el francès, és un dialecte de l'alemany. Aquesta regió es caracteritza per la seva riquesa en la producció vinícola i ceresera. Durant el viatge vam poder degustar la cervesa Kronenbourg en una visita que vam fer en la seva central situada al barri de Kronenbourg d'Estrasburg. Al bell mig d'aquesta ciutat s'erigeix, de sobte, la Catedral, amb tota la seva magnitud i alçària, una de les representacions més importants de l'art gòtic. El pes de tots els seus anys d'existència es nota en cada una de les seves pedres, encara que moltes han hagut de ser canviades en diverses reconstruccions, ja que les dues guerres mundials van afectar-la directament.

La tarda del dimarts 23, després d'un dinar amb l'eurodiputat Joan Colom, vam visitar la seu provisional del Parla-

ment Europeu. Vam poder assistir, durant una hora, a una sessió parlamentària que tenia per protagonista la persona i veu del Sr. Francisco Fernandez Ordóñez, ministre d'afers exteriors espanyol. El tema que estaven tractant era el de les mesures que s'havien d'adoptar respecte al Líban, després de la mort a causa d'una bomba de l'ambaixador espanyol a Beirut.

Abans de tornar cap a Barcelona vam gaudir d'una estada d'un dia a Luxemburg, Estat que acull la seu del Tribunal de Justícia de la Comunitat Europea. La característica d'aquesta jornada, a més a més de les pròpies d'un bell indret, fou la forta calor que vam patir, el termòmetre marcava més de 30° C.

Al dia següent, vam emprendre la tornada cap a Barcelona. El curs s'havia acabat amb una pràctica molt ben aprofitada.

LA INVERSIÓ EN LA DONA CLAU PER AL FUTUR

El grau de llibertat de les dones per a prendre decisions sobre la seva vida pot ser clau per al futur no només dels països pobres sinó també dels més rics. Les dones en la seva condició de mares, de productores o fornidores d'aliments, de dirigents comunitàries i polítiques, ocupen un lloc central en el procés de canvi.

Estat de la població mundial 1989

La doctora Nafis Sadik, directora executiva del Fons de Població de Les Nacions Unides (FNUAP) ha redactat aquest document de 34 interessants pàgines que, partint de la realitat actual de la dona a nivell mundial, presenta els objectius dels anys noranta.

Es fa una crida als governs perquè incrementin la inversió destinada a les qüestions que afecten a les dones: l'atenció a la salut i a la planificació familiar, l'educació, la igualtat d'accés a la terra, als crèdits i a un lloc de treball remunerat, així com el reconeixement dels seus drets personals i polítics.

La introducció dels canvis necessaris significa reconèixer que les dones, a més d'esposes i mares, són integrants fonamentals i valuoses de la societat. Significa que les dones han de prendre en les pròpies mans la direcció de les seves vides i el desenvolupament de les seves comunitats. Significa un total replantejament dels plans de desenvolupament per tal de tenir en compte les capacitats, drets i necessitats de les dones en totes i cada una de les seves fases, de manera que les dones obtinguin consideració social i seguretat per la seva aportació global a la societat i no sols en tant que procreadores.

En un context de violència econòmica sobre els més pobres

L'informe no amaga que tot això precisament s'ha de fer en un context ple

de dificultats. Recorda com les dades actuals revelen que els 37 països més pobres del món han reduït en un 50% les seves despeses en la salut de la població i en un 25% les de l'educació en els últims quatre anys. El pes del deute, que fa que els països pobres financin en l'actualitat als països rics, és el principal responsable.

El cost del servei i amortització del deute i el deteriorament de la relació real d'intercanvi s'ha traduït en un flux net vers el Nord de 20.000 milions de dòlars anuals, en contrast amb el flux de 40.000 milions de dòlars en sentit contrari de fa una dècada.

La inversió en la dona clau per al futur

L'informe recomana una sèrie d'actuacions als governs, als organismes internacionals i a les organitzacions no governamentals:

— Revisar el sistema jurídic per a suprimir els obstacles que impedeixen la plena participació de les dones en la societat i en la família en igualtat de condicions que els homes i suprimir els fonaments jurídics de la discriminació.

— Ensenyar a homes i dones a tots els nivells, començant pel sistema educatiu, l'acceptació del principi que les dones valen tant com els homes i tenen els mateixos drets en la societat i en la família.

— Afavorir l'accés de les dones als llocs decisoris i de direcció en els governs i en el sector privat. Garantir la seva participació en l'elaboració i aplica-

ció dels programes que afecten a les dones.

— Considerar la planificació familiar com una prioritat per al desenvolupament, equiparable a les grans inversions econòmiques, a la qual s'ha de destinar un mínim de l'1% del PNB dels països afectats.

— Promulgar lleis d'igualtat de salaris per a treballs del mateix valor i vigilar el seu compliment. Derogar les lleis i les pràctiques que limiten l'accés de les dones a la propietat i administració dels recursos productius.

En l'Informe s'enumeren alguns objectius concrets per a l'any 2000 com:

— Reduir la mortalitat materna en un 50%.

— Reduir la mortalitat infantil en un 50% també.

— Augmentar l'escolarització de les nenes en l'ensenyament primari fins almenys un 75%. Garantir en els llocs on aquesta és molt baixa, una relació mínima de 4:5 entre nenes i nens en l'escola primària.

— Ampliar l'accés de les nenes des de l'ensenyament primari a l'ensenyament mig fins un mínim del 60% abans del 2000. En els països on és particularment baixa, garantir una relació mínima de 3:5 entre nenes i nens.

— Fomentar l'alfabetització de les dones fins aconseguir que almenys un mínim del 70% sàpiguen llegir i escriure.



LA CAMPANYA DE L'ÀFRICA VERDA

El dia 8 del mes de febrer passat, el ministre d'Agricultura de França va celebrar una reunió amb les organitzacions professionals dels agricultors francesos i les organitzacions no governamentals de la Cooperació. En la reunió va manifestar l'acord del Govern per canviar el 10% de l'ajuda d'aliments de l'Àfrica per finançament a l'intercanvi de queviures dintre la mateixa Àfrica, entre les regions excedentàries i les deficitàries.

Aquest desenllaç és una gran victòria per a la veritable cooperació al Desenvolupament i per a tots els qui han col·laborat en la Campanya «Àfrica Verda» i «Pel dret dels pobles a alimentar-se ells mateixos», que han promogut a França «Peuples solidaires», «Terre des Hommes», «Frères des Hommes» i «Solagrail».

Des del 1986 aquestes quatre organitzacions van fer pressió als ministres de Cooperació i Agricultura i s'uneixen per fer veure a l'opinió pública que no n'hi ha prou amb l'ajuda econòmica o amb aliments. A través de grups i associacions arriben a recollir 12.000 signatures. Aconsegueixen que uns 70 parlamentaris presentin qüestions orals o escrites i que 141 càrrecs municipals o regionals recolzin per escrit la campanya.

«La denúncia és bona, però el 'lobby', que se'n diu, la pressió és millor. No hem demanat la lluna, sinó una cosa que podíem aconseguir. Hem fet una petició simbòlica i raonable», declara Alain Pecqueur, coordinador de la campanya.

La Campanya ha consistit en fer veure com l'ajuda alimentària que des dels anys 70 es va fer des de Mauritània a Somàlia principalment, el Sàhel, la re-

gió més castigada per la sequera, no soluciona el problema. És clar que s'ha d'ajudar a superar aquestes emergències de la fam, però en comptes d'inundar els mercats locals amb productes europeus subvencionats, que porten a la ruïna l'agricultura africana, s'han d'organitzar circuits comercials a l'interior de les mateixes regions afectades, entre els mateixos pobles de l'Àfrica. Així com el colonialisme va crear un eix Nord-Sud, la cooperació ha de desenvolupar un eix Sud-Sud.

Aquesta és la raó profunda de la campanya. Els resultats de la reunió del 8 de febrer es tradueixen en una sèrie d'operacions «triangulars»: finançament des de França a una regió africana amb productes agrícoles, perquè els faci arribar a una altra regió en necessitat. Així l'eslògan «L'Àfrica es pot alimentar ella mateixa» es convertirà en més realitat.

(Recollit i resumit de la revista «*Croissance des jeunes nations*», núm. 316, maig 1989)

LES ARRELS DE LA DROGA ESTAN EN EL SUBDESENVOLUPAMENT DELS PAÏSOS DEL TERCER MÓN

Les Organitzacions no Governamentals que treballen en la cooperació internacional són conscients, per experiència pròpia, que és molt difícil mobilitzar la gent per problemes que afecten als pobles dels països en desenvolupament.

El Tercer Món queda massa lluny, per què se n'han de preocupar?

Però la toxicomania sí que els preocupa i mobilitza, sobretot als qui tenen fills, vulnerables a ser futurs consumidors de drogues.

Tots saben que la major part de la producció de les plantes de les que s'extreu la droga es concentra en els països subdesenvolupats, però ignoren que els pagesos no conreen la droga per viure millor, sinó per no morir-se de gana.

Com més es degrada la situació econòmica d'un país més s'incrementa la producció de les plantes que generen la droga.

El pes insuportable del deute extern, la davallada del preu de les primeres matèries com el cafè, el cacau, el tancament de les mines d'estany de Bolívia, que ha obligat a milers de famílies de miners a emigrar cap a les zones de producció de coca, són, entre altres, les causes que han originat un increment de la producció de la coca.

Les revoltes, les guerres civils i els conflictes regionals, al Líban, Afganistan, en el Triangle d'Or (Birmània, Laos i Tailàndia), a Amèrica Central, Perú i Colòmbia, inciten a l'increment de la producció de la coca per poder comprar armament.

D'altra banda hi ha les drogues legalitzades com el tabac, l'alcohol i els medicaments, que maten més que les drogues exòtiques. A França, per exemple, hi ha hagut uns 200 morts per sobredosi i uns 40.000 per alcoholisme.

Tot i conèixer aquest fet, exportem aquestes drogues al Tercer Món, sobre-

tot al Nord d'Àfrica, on s'han convertit en els principals factors de toxicomania.

No podem oblidar que, si bé la coca es produeix en els països del Tercer Món, és la demanda, la consumició i la necessitat el que fa que la producció augmenti, per raons econòmiques i existencials. Als països on no existeixen les drogues clàssiques, com és el cas dels països socialistes, la gent se les inventa. A Polònia, per exemple, les autoritats han calculat que unes 50.000 persones han estat en contacte amb la heroïna, que han obtingut en triturar les tiges de les groselles, les llavors de les quals serveixen de base per fer pastissos.

Article traduït de la revista
CIMADE information. Febrer 1989

Butlleta de subscripció. (Elisabets, 12 - Tel. 302 64 95)

Nom i cognoms Banc o Caixa

Adreça Adreça

Població D.P. Telèfon Població D.P.

Data de naixement Profissió Nom del (dels) titulars(s)

D.N.I. n°

Subscriu els serveis de CIDOB

- Quota 4.000 ptes. any
- Quota 5.000 ptes. any (col·laborador)
- Quota ptes. any (protector)

Senyor Director:

Prego a vostè que prengui nota de carregar al meu compte/a la meua llibreta obert/a en aquesta entitat, els rebuts que hi presentarà CIDOB

Sistema de pagament:

Atentament.

Domiciliació del rebut anual a entitat bancària o de crèdit.

Ompliu si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB

Data: Signatura:

(signatura)

Signat per

Adreça del titular

..... N° compte/llibreta

TROBADA ORGANITZADA PER ESICO, ESCOLA ADULTS SAMBA KUBALLY

Els sotasignants, reunits a la Jornada de Treball de Santa Coloma de Farners, el 17 de juny de 1989, sobre la **Formació de Treballadors Estrangers i Minories Ètniques a Catalunya**, que ens ha permès de posar en comú experiències, establir col·laboracions i coordinar esforços per donar resposta als problemes existents en aquest sector, volem adreçar-vos les reflexions següents:

1. Cada vegada més, sentim veus en la línia de considerar que anem vers una futura Europa de caràcter multirracial i pluricultural —només a Catalunya, hom parla de 135.000 a 150.000 immigrants estrangers—. És necessari i urgent d'afrontar aquesta situació per tal que no es converteixi en un factor de desequilibri —font primera de la marginalitat— i d'enfrontaments racials i socials. I, com tots sabem, a casa nostra gairebé tot és per fer, en aquest terreny: partim de zero i, a més, treballem en un entorn poc facilitador.

2. No cal dir que, des del camp de la

formació, la intervenció és important alhora que difícil i complexa: d'una banda, per l'aparició d'actituds que poden desembocar en el racisme per part d'alguns sectors de la població; per l'altra, per la precarietat de recursos i condicions, fruit de la inhibició o de les negatives de les Administracions implicades.

Per fer front a aquestes situacions ens sembla necessari d'establir els mitjans pertinents per tal de:

- facilitar un espai per al diàleg entre col·lectius i persones interessats en l'acció formativa amb treballadors estrangers i minories ètniques,
- analitzar la problemàtica tècnico-pedagògica i sòcio-política d'aquest camp formatiu,
- estudiar les possibilitats de coordinar les experiències existents a fi de donar respostes col·lectives a problemes comuns,
- dissenyar vies de col·laboració i ajut envers les tasques de recerca teòrica i de pràctica educativa relatives a

aquests temes.

En funció d'això, ens sembla necessari que la societat catalana en general, i les Institucions que la representen, adoptin aquelles actituds i mesures que impulsin el respecte i les condicions de vida dignes dels col·lectius de treballadors estrangers i de les minories ètniques presents a Catalunya.

Santa Coloma de Farners, 17 de juny de 1989.

M^a Vicenta Díaz López. Escola d'adults «Terra Baixa» del Prat. AEPA.
 Carme Murias Bustelo. Escola d'adults de St. Roc, Badalona. AEPA.
 Jaume Botey i Valles. Equip de direcció de l'Escola de Mestres de St. Cugat.
 Juan Antonio del Moral Vizcaino. Advocat de Asociación Jama-Kafo (Mataró)
 Albi Gómez García. Col·laborador de l'Escola «Samba Kubally».
 Alfons Formariz. AEPA.
 Rosa Bada. Bayt Al-Thaqafa.

PROGRAMA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT DE PROFESSIONALS EN SITUACIÓ DE JUBILACIÓ

Per encàrrec de l'Institut de Cooperació Iberoamericana (ICI), CIDOB juntament amb altres tres organitzacions no governamentals de l'Estat espanyol, CIDEL, HEGOA i IEPADE, ha iniciat un programa d'estudi de l'interès i disponibilitat de professionals d'alta qualificació en situació de jubilació per col·laborar en projectes de desenvolupament amb països del Tercer Món.

CIDOB es va fer responsable de l'estudi en l'àmbit de Catalunya, País Valencià i les Illes Balears.

En la primera fase de l'estudi es va contactar amb les Universitats catalanes i tots els col·legis professionals per tal d'aconseguir els llistats de tots els professionals nascuts entre el 1912 i el 1927, ara en situació de jubilació. Ben aviat començarem a rebre els directoris de professionals.

En una segona fase es va redactar un qüestionari adreçat als professionals ex-

perts, on es contempen les seves dades personals, experiència professional, experiència de cooperació internacional, coneixement de la realitat que viuen els països en desenvolupament i la seva disponibilitat per col·laborar en aspectes tècnics, tant des d'aquí, com fent estades curtes en els països que ho demanin.

Vàrem enviar el qüestionari a 1.750 jubilats experts, amb una distribució geogràfica i professional molt àmplia.

La resposta ha estat del 3.8%, amb un total de 68 respostes.

Un cop recollides les respostes i ordenades les dades obtingudes, es va fer una reunió per explicar als jubilats interessats el resultat del programa i plantejar la possibilitat de crear un grup de treball que estudiés les possibilitats de formar una organització de professionals jubilats per la cooperació internacional. D'aquesta reunió va sortir un

grup de 6 professionals que en aquest moment estan estudiant un esborrany d'estatuts per a l'organització. S'han pres de model els estatuts d'organitzacions similars ja existents en altres països europeus, els Estats Units, Canadà i Austràlia.

Encara que numèricament pugui semblar que hi ha hagut una resposta baixa, qualitativament ha estat molt positiva, perquè aquest programa ha creat el marc de discussió sobre el tema de la cooperació i ofereix un camp d'acció als professionals ja jubilats que poden fer un gran servei potenciat per la seva disponibilitat i experiència.

Imma Llort

TROBADA ORGANITZADA PER ESICO, ESCOLA ADULTS SAMBA KUBALLY

Els sotasignants, reunits a la Jornada de Treball de Santa Coloma de Farners, el 17 de juny de 1989, sobre la **Formació de Treballadors Estrangers i Minories Ètniques a Catalunya**, que ens ha permès de posar en comú experiències, establir col·laboracions i coordinar esforços per donar resposta als problemes existents en aquest sector, volem adreçar-vos les reflexions següents:

1. Cada vegada més, sentim veus en la línia de considerar que anem vers una futura Europa de caràcter multirracial i pluricultural —només a Catalunya, hom parla de 135.000 a 150.000 immigrants estrangers—. És necessari i urgent d'afrontar aquesta situació per tal que no es converteixi en un factor de desequilibri —font primera de la marginalitat— i d'enfrontaments racials i socials. I, com tots sabem, a casa nostra gairebé tot és per fer, en aquest terreny: partim de zero i, a més, treballem en un entorn poc facilitador.

2. No cal dir que, des del camp de la

formació, la intervenció és important alhora que difícil i complexa: d'una banda, per l'aparició d'actituds que poden desembocar en el racisme per part d'alguns sectors de la població; per l'altra, per la precarietat de recursos i condicions, fruit de la inhibició o de les negatives de les Administracions implicades.

Per fer front a aquestes situacions ens sembla necessari d'establir els mitjans pertinents per tal de:

- facilitar un espai per al diàleg entre col·lectius i persones interessats en l'acció formativa amb treballadors estrangers i minories ètniques,
- analitzar la problemàtica tècnico-pedagògica i sòcio-política d'aquest camp formatiu,
- estudiar les possibilitats de coordinar les experiències existents a fi de donar respostes col·lectives a problemes comuns,
- dissenyar vies de col·laboració i ajut envers les tasques de recerca teòrica i de pràctica educativa relatives a

aquests temes.

En funció d'això, ens sembla necessari que la societat catalana en general, i les Institucions que la representen, adoptin aquelles actituds i mesures que impulsin el respecte i les condicions de vida dignes dels col·lectius de treballadors estrangers i de les minories ètniques presents a Catalunya.

Santa Coloma de Farners, 17 de juny de 1989.

M^a Vicenta Díaz López. Escola d'adults «Terra Baixa» del Prat. AEPA.
 Carme Murias Bustelo. Escola d'adults de St. Roc, Badalona. AEPA.
 Jaume Botey i Valles. Equip de direcció de l'Escola de Mestres de St. Cugat.
 Juan Antonio del Moral Vizcaino. Advocat de Asociación Jama-Kafo (Mataró)
 Albi Gómez García. Col·laborador de l'Escola «Samba Kubally».
 Alfons Formariz. AEPA.
 Rosa Bada. Bayt Al-Thaqafa.

PROGRAMA DE COOPERACIÓ AL DESENVOLUPAMENT DE PROFESSIONALS EN SITUACIÓ DE JUBILACIÓ

Per encàrrec de l'Institut de Cooperació Iberoamericana (ICI), CIDOB juntament amb altres tres organitzacions no governamentals de l'Estat espanyol, CIDEL, HEGOA i IEPADE, ha iniciat un programa d'estudi de l'interès i disponibilitat de professionals d'alta qualificació en situació de jubilació per col·laborar en projectes de desenvolupament amb països del Tercer Món.

CIDOB es va fer responsable de l'estudi en l'àmbit de Catalunya, País Valencià i les Illes Balears.

En la primera fase de l'estudi es va contactar amb les Universitats catalanes i tots els col·legis professionals per tal d'aconseguir els llistats de tots els professionals nascuts entre el 1912 i el 1927, ara en situació de jubilació. Ben aviat començarem a rebre els directoris de professionals.

En una segona fase es va redactar un qüestionari adreçat als professionals ex-

perts, on es contemplen les seves dades personals, experiència professional, experiència de cooperació internacional, coneixement de la realitat que viuen els països en desenvolupament i la seva disponibilitat per col·laborar en aspectes tècnics, tant des d'aquí, com fent estades curtes en els països que ho demanin.

Vàrem enviar el qüestionari a 1.750 jubilats experts, amb una distribució geogràfica i professional molt àmplia.

La resposta ha estat del 3.8%, amb un total de 68 respostes.

Un cop recollides les respostes i ordenades les dades obtingudes, es va fer una reunió per explicar als jubilats interessats el resultat del programa i plantejar la possibilitat de crear un grup de treball que estudiés les possibilitats de formar una organització de professionals jubilats per la cooperació internacional. D'aquesta reunió va sortir un

grup de 6 professionals que en aquest moment estan estudiant un esborrany d'estatuts per a l'organització. S'han pres de model els estatuts d'organitzacions similars ja existents en altres països europeus, els Estats Units, Canadà i Austràlia.

Encara que numèricament pugui semblar que hi ha hagut una resposta baixa, qualitativament ha estat molt positiva, perquè aquest programa ha creat el marc de discussió sobre el tema de la cooperació i ofereix un camp d'acció als professionals ja jubilats que poden fer un gran servei potenciat per la seva disponibilitat i experiència.

Imma Llort

Marroc

CIMERA DE LA LLIGA ÀRAB A CASABLANCA, RECOLZAMENT A LA INTIFADA

La iniciativa del rei Hassan II de convocar una cimera de la Lliga Àrab per als darrers dies del mes de maig ha estat un èxit d'assistència i pel que fa als temes tractats; encara que aquests no és possible re-soldre'ls en el breu temps que ha durat aquesta, s'ha de reconèixer que s'han donat passes endavant sobretot pel que es refereix a l'actitud comuna enfront de la crítica situació a Palestina, al retorn al si de la lliga d'Egipte, i en segon lloc el tractament de les problemàtiques del Líban i de la qüestió de la guerra del golf.

El vuit del propassat mes de maig en una reunió convocada pel monarca marroquí al palau reial de Rabat, aquest s'oferia davant del cos diplomàtic dels membres de la lliga àrab a convocar i organitzar una cimera de tots els països àrabs que pertanyen a l'esmentada organització en la qual hi participarien els reis, emirs, sultans i presidents de república que correspon; la data per celebra-la es fixava en la penúltima setmana del mateix mes, no cal dir que per endavant el monarca alauita havia tingut cura que, a través d'un esforçat treball de la seva diplomàcia, fer les múltiples gestions pertinents per tal d'aconseguir un resultat favorable a la seva idea. Cal dir que des dels primers moments, Jordània, Aràbia Saudita i Kuwait varen ser els primers en acceptar el suggeriment del Marroc ja que, tal com era del seu interès, podia ben bé ser el triomf de les tesis moderades dins del si de l'organització de la Lliga Àrab que ells representaven. On no hi va haver tant d'entusiasme va ésser a Líbia: que en aquesta reunió s'aprofités l'ocasió per donar pas al retorn d'Egipte era una mostra del caràcter moderat de les intencions de l'organitzador; des de l'any mil nou-cents setanta vuit en què es firmaren els acords de Camp David, els quals significaren l'expulsió d'Egipte de la Lliga, s'ha manifestat ben clarament el reforçament de les posicions més radicals d'oposició a qualsevol tipus de compromís amb l'Estat d'Israel per part de Líbia, Síria i Iraq. La diplomàcia marroquina aconseguí, gràcies a la nova situació de bon avinentatge amb l'Algèria, que aquesta fes d'intermediari per així copsar l'acceptació des dels primers moments, per part de Síria, de la seva participació, decisió que portava implícita el primer triomf de la reunió, que s'assentés a la taula l'Egipte. Més

difícil es plantejà la posició de Muammar el Gaddafi que en principi es negà a acceptar la readmissió; en aquest cas Hassan II directament prengué el tema personalment i fins i tot aconseguí tenir una reunió prèvia amb el líder libi a la mateixa ciutat de Casablanca per tal de conciliar posicions entre Líbia i Egipte; la visita del líder Gaddafi la setmana abans de la cimera s'interpretà dins del món diplomàtic com una deferència bastant positiva per part d'aquest envers la reunió prevista i el seu amfitrió; per altra banda calgué tractar el líder egipci Mubarak envers la seva posició inflexible pel que fa a la seva participació a la cimera, ja que segons paraules del mateix no tenia intenció d'esperar que s'efectués la votació prèvia que decidís la seva entrada a la Lliga, perquè volia participar-hi de ple des del primer moment.

Per fi, pocs dies abans d'obrir-se la reunió, Hassan va enviar oficialment la invitació a Egipte per participar a la cimera la qual cosa feia pensar que les negociacions prèvies havien estat positives encara que no s'havia obtingut una resposta oficial per part de Líbia al respecte, la qual la va fer efectiva el dia abans, això sí, condicionant la seva participació a unes mesures que varen ésser pactades entre Gaddafi, els presidents d'Algèria, Tunis i Síria en una visita que aquests li varen fer hores abans, les quals es referien en les seves pròpies paraules que després varen ser transmeses en un discurs televisat; a la seva participació però a canvi del compromís de renunciar a qualsevol desviacionisme o concessió en el transcurs de la reunió així com que si en algun moment de la cimera hi havia alguna al·lusió per part d'algu d'un possible reconeixement de l'enemic que impliqués un atemptat contra la causa àrab

es veuria obligat a boicotejar-la.

Els presidents que dugueren a terme aquesta negociació varen fer veure al dirigent libi que la seva posició d'enemistat amb l'occident i el seu fracàs envers la seva política africana no li permetia aïllar-se del món àrab i que per tant calia que participés en la tasca de formar el front comú per sobre de les seves diferències i així contribuir a la victòria del poble palestí recolzant amb totes les forces les decisions preses per la direcció palestina en la seva reunió d'Alger de finals de l'any passat.

Síria

Amb independència del protagonisme que darrerament està agafant el Marroc amb les seves iniciatives, és Síria la que des de fa molt temps practica una diplomàcia molt subtil que la fa necessària en qualsevol de les converses que es puguin tenir per aconseguir la pau en aquest indret; és respectada per tots els països àrabs, temuda per Israel i a la vegada estimada per Líbia, aliada amb l'Iran i amb unes bones relacions amb els Estats Units que no són dificultat perquè les relacions amb l'URSS siguin molt bones i donin tota la seva confiança a la intenció política de la gran potència en la recerca d'una pau durable en aquesta zona.

Poc abans de començar la cimera, Síria deixà ben clar que es felicitava pel retorn d'Egipte a la Lliga Àrab la qual cosa donaria més estabilitat a les forces àrabs; també davant de la nova situació a què tothom es veia abocat es plantejava d'inici que no es considerava responsable dels acords de Camp David a l'actual president Mubarak; amb això es deixava la porta oberta a una reconciliació o com a mínim a una actitud di-

plomàtica més d'acord amb les necessitats del moment. Pel que fa a la seva actitud envers l'OLP és reticent a veure clara la postura de Yasser Arafat envers Israel; considera que s'han fet massa concessions i que hi ha una certa direcció i condicionament per part dels Estats Units, que per altra banda no ha donat pas a cap atorgament d'Israel que es manté en una postura irreductible envers la problemàtica de l'Orient Mitjà.

Síria està directament lligada a totes les situacions difícils de l'indret, després del trencament de relacions amb Egipte; en aquests moments no té inconvenient en facilitar el reingrés a la Lliga. No té inconvenient en seure a la taula amb el seu enemic de la guerra del golf, Saddam Hussein de l'Irak i a la vegada acceptar una invitació per visitar l'Iran en un futur pròxim. La seva actuació al Líban és continuada i presa com un problema propi; hi ha el concepte que substancialment Síria i Líban són un sol poble i que quan s'ha intervingut ha estat a petició del Líban i en el setanta sis s'aconseguí posar fi a la guerra civil malgrat que després, per culpa del poder dels maronites, no s'hagi pogut donar solució a l'assumpte. La unitat territorial del Líban i la seva estabilitat política és molt important per a Síria, la qual no pot permetre que aquest país pugui ser pres de cap de pont per part d'Israel contra ella mateixa; fins ara sempre s'ha posat de part dels qui es pronunciaven per la seva integritat territorial.

La cimera

Un dels aspectes importants de la cimera de Casablanca és la consolidació del paper del rei Hassan II com a dirigent destacat dels països àrabs així com

la reunió al complet dels països per ell convocats que amb més o menys dificultats han pogut arribar a elaborar un comunicat final que es concretava primordialment en tres punts fonamentals a més d'altres.

En la qüestió de l'Orient Pròxim: es decidí un recolzament econòmic i polític a la «Intifada» amb l'exigència de la retirada total de les tropes israelianes dels territoris ocupats l'any mil nou-cents seixanta set, suport a les resolucions del Consell Nacional Palestí amb la continuació de la lluita fins a l'establiment d'aquest estat en territori palestí amb capital a Jerusalem; aquest procés porta implícita una convocatòria de conferència internacional de pau d'acord a les resolucions 242 i 338 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides, refusant les eleccions proposades per Israel en els territoris ocupats.

En la qüestió del Líban: es demanà la retirada d'Israel de la franja que controla el sud del país, es fa una crida a totes les organitzacions polítiques del Líban per tal que respectin l'alt el foc decidit per la Lliga Àrab a Tunis el darrer mes d'abril. S'aconseguí un refús total a la partició del Líban, i es procedí a dissoldre l'anomenat Comitè de mediació dels sis presidit per Kuwait. També es creà un alt Comitè integrat pel rei Hassan II, el rei Fahd d'Aràbia Saudita i el president d'Algèria Chadli Benyedid per establir els contactes necessaris per fer respectar l'alt el foc i així poder fer eleccions.

En la qüestió de la guerra del golf es va fer constar la satisfacció per l'alt el foc i la necessitat de procedir al desenvolupament complet de la resolució 598 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides i el recolzament a les gestions del secretari General d'aquest organisme.

La cimera va saludar la formació del Consell de Cooperació Àrab, la Unió del Magreb Àrab, i el Consell de Cooperació dels Països del Golf Àrab i va fer constatar que entre aquestes organitzacions i la Lliga Àrab no hi ha contradiccions sinó ben al contrari són complementàries i deuen anar a la consecució del fi comú. També es condemnaren les agressions nord-americanes contra Líbia i el recolzament front a les permanents amenaces contra la seva seguretat, reconeixent la seva sobirania sobre el golf de Sirte.

La cimera de Casablanca ha dedicat més temps a la qüestió palestina que a qualsevol altre tema, i fins a cert punt és natural, ja que és una problemàtica bastant perillosa per les implicacions internacionals que comporta; ha estat clar el recolzament per part de la majoria dels participants a la política practcada per Yasser Arafat els darrers temps; sembla que a través de les darreres cimeres els sectors moderats cada vegada van agafant més força: l'acolliment d'Egipte n'és una mostra. També és evident que per primera vegada els països àrabs amb l'excepció de Líbia han reconegut el dret d'Israel a la seva existència. En canvi pel que fa a la qüestió del Líban l'assumpte no ha progressat i es manté l'enfrontament entre Síria i l'Iraq per l'ajut del darrer al general Aoun, líder dels cristians libanesos; la mostra del desacord respecte aquest problema va ésser l'absència del principal dirigent iraquí en la sessió de clausura per no haver-se mencionat la presència militar síria al Líban.

Enric Crusat de Abaria

Brussel·les

OTAN: QUARANTA ANYS D'ALIANÇA

L'acord al qual s'arribà la matinada del dia trenta de maig posà fi a una reunió que, coincidint amb el quaranta aniversari de la creació de l'Aliança Atlàntica, ha estat una de les més crítiques de la seva història; més dividida que mai pel que fa a clares diferències d'alguns dels països en relació a la temàtica de la modernització de l'armament nuclear i la necessitat d'obtenir un avenç en les negociacions per aconseguir la seva eliminació. Una estratègia diplomàtica molt ben dirigida per part de la Unió Soviètica aquests últims temps ha fet que Bush es veiés obligat a donar una resposta adequada a la crisi que s'havia obert entre els Estats Units i la República Federal Alemanya.

Els presidents o caps de govern dels països signataris del Tractat de l'Atlàntic Nord han celebrat a Brussel·les el quaranta aniversari del naixement d'aquest bloc militar que després de tants anys d'estar com qui diu al servei dels Estats Units ha sofert una de les crisis més importants de la història de l'organització. La creació de l'OTAN, el mes d'abril de mil nou-cents quaranta-nou, precedida per una campanya propagandística orquestrada principalment pels Estats Units sota el lema de l'amenaça comunista i la necessitat d'estar preparats davant de la possible agressió per part del contrari; l'excusa del caràcter únicament defensiu del bloc militar que neixia ha quedat ben caracteritzada evidentment com a una sola excusa, el caràcter ofensiu i contra qui, s'ha fet evident. Els arguments que s'oferiren en el seu temps eren sols que era exclusivament una força de pau però en realitat el seu objectiu entre d'altres era que l'Alemanya Occidental absorbís l'Alemanya de l'Est encobrint la remilitarització de la primera amb una propaganda de tipus pacifista. En la reunió que se celebrà a Ginebra l'any 1955 entre els caps de govern de la URSS, els Estats Units, Gran Bretanya i França s'evidenciaren serioses diferències entre els antics aliats: les tres potències occidentals varen insistir en l'actitud pacifista de l'aliança, però això sí quan es va fer la proposta per part de la URSS d'integrar-se dins de l'aliança si de veritat aquestes eren les autèntiques intencions de pau, no se li va donar resposta a la proposta evidenciant així clarament la seva finalitat.

Quaranta anys després i seguint rigorosament el desenvolupament de l'aliança, es palesa la seva intencionalitat que ha quedat ben demostrada.

Precisament unes setmanes abans de la reunió que s'acaba de celebrar, la Unió Soviètica anunciava una propos-

ta que contenia mesures unilaterals de reducció d'armes tàctiques a Europa. Això ha forçat a donar un pas al front als membres de l'aliança puix que si no, es feia massa evident la seva minsa intenció d'arribar a acords que afavorissin el desenvolupament de la pau. Ha estat en funció de l'ofensiva internacional, que la URSS ha vingut portant a terme en el camp de la lluita per la pau i la conservació de la vida a la terra, que les contradiccions s'han aguditzat dins del si de l'aliança, no sols per aquesta actitud sinó també per la reacció clara de la població envers una política armamentística evident que cada vegada és més difícil de comprendre i que s'argumenta amb el llenguatge clàssic de la guerra freda. En aquests moments alguns governs europeus que pertanyen a l'Aliança es veuen pressionats per la població que vol que es materialitzin en acords de desarmament. És a l'Alemanya Occidental on s'està més sensibilitzat envers la problemàtica de l'armament per moltes raons i en especial per la seva pròpia posició geogràfica. Amb antelació a la reunió i pocs dies després que la URSS anunciés la retirada unilateral de 500 missils de curt abast, procediment que enfortia el moviment contra la modernització armamentística a l'OTAN i en especial a la República Federal Alemanya, el ministre d'Assumptes exteriors de la URSS Edward Shevardnadze declarava que en el cas de modernitzar l'OTAN el seu arsenal de missils de curt abast, la URSS es veuria obligada a desenvolupar i desplegar un nou sistema de missils nuclears; aquestes declaracions varen ésser l'advertència més clara feta pel Kremlin fins el moment envers un rearmament com a resposta a la intenció de Washington i Londres d'imposar, en contra de la postura de Bonn, la modernització dels missils. Les declaracions no s'aturaren aquí sinó que s'anà més lluny en dir que

l'assumpte dels missils de curt abast podria afectar les negociacions sobre qualsevol tipus d'armament; no s'especificà de quines però era clar que donada la proximitat de les negociacions de les converses START sobre missils intercontinentals, les converses de Viena sobre armament convencional i les negociacions sobre armes químiques, es tractava d'aquest procés negociador. L'activitat diplomàtica va ésser continua i després d'unes converses entre els ministres d'assumptes exteriors de la República Federal Alemanya i de la URSS, les posicions d'ambdues nacions envers la qüestió en debat eren més properes que les que mantenia amb els seus propis aliats. Els plans de modernització de l'OTAN considerant el desenvolupament d'un nou missil que substituirà el Lance, de 120 quilòmetres d'abast que s'assegura estaria absolut l'any 1995.

Bonn, amb el recolzament de la majoria de totes les capitals europees, es mostrà a favor d'iniciar converses amb la URSS per reduir armaments; per descomptat les tropes estacionades en territori alemany aprofitant les propostes de desarmament soviètiques, per altra banda Washington i Londres s'hi oposaren en funció dels arguments que plantejaven que es fonamenten en què l'inici de les converses suposaria l'abandonament de l'estratègia de resposta flexible en la qual està basada la defensa d'Europa i conduirien inevitablement a l'opció triple zero o el que és el mateix, a l'eliminació de les armes nuclears del sòl europeu.

La cimera

Fins a l'últim moment hi hagué seriosos dubtes del final feliç de la cimera de l'OTAN; la divisió envers els problemes que hi havia plantejats eren importants.

Per fi es va arribar a un consens sobre els missils nuclears que va quedar explicitat en un document que planteja la forma global de la futura política de desarmament de l'aliança prenent donar satisfacció a totes les parts implicades. Bonn ha aconseguit un compromís per part del conjunt dels països de l'Aliança de negociar la reducció dels missils amb la URSS i retardar qualsevol decisió sobre la possible modernització fins el mil nou-cents noranta-dos. El document aprovat permet obrir negociacions abans de l'inici de l'aplicació d'un futur acord sobre la reducció d'armes convencionals encara que es precisa que la reducció efectiva dels missils no podrà anar pel davant de la reducció d'armament convencional per tant no hi ha res que s'oposi a una negociació simultània. A canvi d'aquestes concessions, els Estats Units han aconseguit que tot tipus de procés de desarmament nuclear que es pugui donar en el futur vagi vinculat a la superioritat real de la URSS en armament convencional i també ha mantingut el principi de la necessitat de conservar un cert arsenal nuclear a Europa sobretot mentre la superioritat esmentada es perllongui o els processos de desarmament siguin irreversibles.

Aquest ha estat un pas important per al manteniment de la unitat de l'OTAN però a Europa en aquests moments hi corren aires nous que, malgrat aquests resultats, ja fa temps que han obert un procés de revisió de teories i condicionaments que s'han demostrat superats.

La presentació per part del president Bush de la proposta de reducció de tropes a Europa fins un màxim de 275.000 soldats ha estat un pas endavant en aquest procés per tal d'aconseguir un punt positiu envers la continuada ofensiva diplomàtica que ha vingut practicant fins el moment des de l'any 1985 la URSS. Fins aquí el conflicte que

s'obria entre les nacions de l'aliança sembla que s'ha solucionat, no obstant les contradiccions persisteixen: sols han quedat ajornades i la perspectiva del futur no és gaire fàcil puix que en funció de les actituds tant de Washington com de Londres no sembla que hi hagi veritable interès en renunciar al projecte de dissuasió nuclear la qual cosa no coincideix, almenys en aquests moments, amb el parer de la resta de països que formen part del bloc militar i estan més propicis a avançar pel camí de la distensió.

És curiós que no sols la posició darrera d'Alemanya Occidental, Itàlia, Grècia i també Espanya faci veure un futur més abocat a la realitat, sinó que pocs dies abans de la reunió fins i tot Noruega ha redactat una proposta en el fons dirigida als Estats Units i Gran Bretanya perquè es propiciï una cooperació cada vegada més creixent i intensa entre l'OTAN i els països del Pacte de Varsòvia, una ampliació de la cooperació que inclogui sectors tals com el comerç i l'economia, la protecció ambiental i els contactes humans; és significatiu que des de dins de l'OTAN es plantegi la necessitat de tenir una actitud més positiva envers la URSS.

El que sí és evident és que les contradiccions com ja hem dit anteriorment s'estan aguditzant; en el fons de la qüestió, de cara enfora es pretén donar les diferències per solucionades però dia a dia és cada vegada més clar que el món avança en una direcció de progrés que malgrat els entrebancs disposats per alguns no eviten a la llarga l'evolució lògica i natural dels sistemes d'aliances que quan es fonamenten en els propòsits tan clars ofensius, malgrat es pretengui vestir-los amb altres robes, es fa palesa la seva actitud amb els fets.

Enric Crusat de Abaria

GRÈCIA

El diumenge 18 de juny es van celebrar a Grècia eleccions generals. El procés electoral fou marcat per dues circumstàncies: d'una banda l'enfrontament Mitsotakis-Papandreu i de l'altra, l'escàndol Koskotas.

El desgast polític del partit socialista (PASOK), fins ara governant, va quedar reflectit a les urnes. El partit de Papandreu perdé la majoria absoluta obtinguda l'any 1985 i passà a ser la segona força amb 125 escons i un 39% dels vots.

La força vencedora ha estat la Nueva Democracia (ND) de Constantino Mitsotakis que, amb un 44,3% dels vots, obtingué 144 escons, mancant-li 7 per a la majoria absoluta.

Davant aquests resultats, la Coalició de Izquierda amb 29 diputats apareix com un partit indispensable a l'hora de constituir el govern. Els altres dos diputats que manquen per completar els 300 de la Cambra són en mans de Renovación Democrática, encapçalada per Constantino Stefanopoulos, i d'una llista musulmana de Tràcia dirigida per Ahmet Sadik.

El suposat desviament de 30.000 milions de pessetes del Banco de Creta cap al PASOK i membres del Govern concentrà l'atenció de la campanya electoral. El que ha estat anomenat «escàndol Koskotas» perjudicà notablement el partit del Govern. Un intent de «purificació» de la vida política grega ha estat en boca de tots els candidats.

El problema que sorgeix ara és el de formar el govern. Cap partit posseeix la majoria absoluta. Mitsotakis, malgrat ser el guanyador, difícilment podrà convertir-se en primer ministre, car el més probable és que la Coalició de Izquierdas no li atorgi el seu suport. El PASOK, però, no ho té gaire millor. Aquest partit necessita també el recolzament de la Coalició, fet a què estan disposats els comunistes si dimiteix el primer ministre Andreas Papandreu. Els socialistes, ara per ara, no estan disposats a sacrificar el seu líder.

Davant aquesta situació, la formació d'un govern serà difícil si no es posen d'acord els socialistes i els comunistes. L'esperança que tenen en la Nueva Democracia és que el descontentament regnant en el PASOK provoqui fugues que impedeixin aquesta hipotètica aliança que deixaria Mitsotakis a l'oposició.

POLÒNIA

El 4 i 18 de juny es van celebrar a Polònia la primera i segona volta de les eleccions legislatives. Eleccions que podriem qualificar de transcendentals ja que són les primeres, després de quaranta anys, en les quals participa l'oposició.

Aquesta convocatòria a les urnes és el resultat dels acords a què arribaren el Govern i l'oposició després de les negociacions realitzades amb aquest objectiu. Es reservava el 65% dels escons de la Dieta (Cambra Baixa) per al Partido Obrero Unificado de Polonia (POUP) i els seus aliats; deixant el 35% restant per a l'oposició, representada principalment pel sindicat Solidaridad. Pel que fa al Senat, la seva elecció havia de ser plenament democràtica.

L'èxit aconseguit per Solidaridad sorprené tant el govern com l'oposició. Dels 100 escons del Senat, 99 són per a Solidaridad i de la quota del 35% de diputats la totalitat són igualment per al sindicat.

Malgrat que la majoria en la Dieta estarà assegurada per als comunistes i els seus afins, i consegüentment formaran govern, el paper de l'oposició, en controlar el Senat, és clau per a la marxa política de Polònia. De fet, els vots de Solidaridad poden ser necessaris en el procés legislatiu. Els 99 senadors de què disposa Solidaridad li permet de retornar a la Cambra Baixa qualsevol projecte de llei que per tornar a ser aprovat haurà de comptar amb el 75% dels vots, dels quals no disposa el POUP.

S'obre, doncs, un procés nou en la vida política polaca. Lech Walesa, líder de Solidaridad, junt amb Wojciech Jaruzelski, actual cap del POUP, esdevenen figures claus dels canvis a Polònia.

El model polac no és vist amb el mateix optimisme per part dels seus aliats. Mentre que a Hongria, també en procés de canvi, la situació de Polònia és seguida amb viu interès, a Bucarest, Praga o Berlín se segueix amb recança.

Els resultats d'aquestes eleccions han donat la raó i el suport als qui des de dins del partit comunista intenten que es produeixin canvis en el sistema.

PARAGUAI

Després de 35 anys de govern dictatorial amb Stroessner en el poder, el Paraguai acudí a les urnes.

El cop militar del 2/3 de febrer d'enquany, dut a terme pel general Andrés Rodríguez, ha conduït a les eleccions del passat 1 de maig. En el període comprès entre febrer i maig, la població paraguai ha viscut en un ambient de llibertat inimaginable uns mesos abans.

El resultat dels comicis ha estat el que s'esperava. El candidat del Partido Colorado, general Rodríguez, aconseguí el 74% dels vots mentre que el seu immediat seguidor, Domingo Laino del Partido Liberal Radical Auténtico (PLRA) obtingué el 18%.

La supervivència de les lleis electorals de la dictadura —prohibició de coalicions electorals i repartiment no proporcional dels escons— ha propiciat una Cambra que no reflecteix el que sorgí de les urnes.

El fet que les 3/4 parts dels senadors i diputats siguin de la llista més votada i que la resta dels escons es reparteixin proporcionalment, donà com a resultat que 24 dels 36 senadors corresponguessin al Partido Colorado. Els 12 resultats restants es reparteixen de la següent manera: 10 per al PLRA, 1 per al Partido Revolucionario Febrerista (PRF) i un altre per al Partido Demócrata Cristiano (PDC).

La Cambra de Diputats es repartí de la manera següent: 48 per al Partido Colorado, 20 per al PLRA, 2 per al PRF, 1 per al PDC i 1 per al Partido Liberal Radical (únic partit que col·laborà en els enganys electorals d'Stroessner).

L'ombra que ha enterbolit les eleccions ha estat, no obstant, la sospita de frau i les nombroses irregularitats. Els Representants del PLRA, PRF, PDF i Partido Humanista (PH) es van constituir en assemblea per seguir i avaluar el frau. Des d'un començament es temia que l'oposició es retirés d'aquestes eleccions, cosa que no arribà a succeir.

El gran repte amb què es trobarà el general Rodríguez serà el de compaginar una imatge d'home lliure i obert amb unes mesures econòmiques (forta puja de les tarifes dels serveis públics) que la població no acceptarà sense protestar.

ARGENTINA

El 14 de maig es van celebrar a l'Argentina eleccions presidencials. El resultat reflectí una marcada derrota per al govern de Raúl Alfonsín.

El «voto del miedo», eix de la campanya d'Eduardo Angeloz, candidat del partit governamental Unión Cívica Radical (UCR), no va poder amb el «voto de castigo». L'electorat argentí donà un fort «voto de castigo» a un govern que, malgrat haver suportat tres alçaments militars i un assalt —difícil de qualificar— al regiment de La Tablada, no només no ha sabut treure de la crisi el país sinó que, a més, l'ha augmentat.

Carlos Menen, governador de la Rioja i candidat peronista, aconseguí una clara victòria a les urnes. Els peronistes obtingueren una mica més del 47% dels vots i s'han convertit en la primera força de la Cambra dels Diputats, només a tres escons dels necessaris per a la majoria absoluta.

Per la seva part Angeloz aconseguí un 37%, dels quals un 5% provenen de

l'aliança electoral amb la Confederación Federalista Independiente. La pèrdua de vots de l'UCR ha estat considerable i ha passat de 113 a 96 escons, deixant de ser la primera minoria en la Cambra de Diputats.

La Unión de Centro Democrático (UCeDe), que pretenia actuar de frontissa entre els radicals i els peronistes, ha obtingut també uns magres resultats. Alvaro Alsogaray, candidat de l'UCeDe, a penes arribà al 7% amb la qual cosa obtindrà 9 escons.

L'esquerra ha obtingut pitjors resultats encara. Néstor Vicente no va arribar al 2,5% i Luis Zamora (trotsquista) únicament aconseguí el seu escó. Entre els candidats marginals caldria senyalar el general Antonio Bussi, ex-governador de Tucuman en temps de la dictadura, entossudit en aconseguir la llibertat dels militars empresonats.

El procés de transició d'un govern a un altre a l'Argentina és llarg i estava previst per al pròxim mes de desembre.

No obstant, l'aclaparador fracàs electoral del govern radical menà Alfonsín a proposar un avançament del dit traspàs. Arran de la negativa inicial dels peronistes sorgí un projecte de govern de crisi, que prendrà mesures econòmiques de xoc, fins que es produeixi la transició. Si la remodelació governamental pretenia crear un gabinet de crisi, la veritat és que ho aconseguí, donat que amb les seves mesures la crisi no fou únicament econòmica sinó també social. Es produïren greus desordres, amb saqueig de tendes i supermercats; la repressió d'aquests avalots va produir un nombre no definit de víctimes. A l'Argentina, que en altre temps fou important productora de blat i carn, hi havia gana.

Davant d'aquests esdeveniments, s'ha produït un apropament entre radicals i peronistes per fixar la transició de poders per al juliol.

PANAMÀ

El 7 de maig se celebraren al Panamà eleccions presidencials i legislatives. La conflictivitat existent al país condicionà aquesta convocatòria a les urnes.

Abans del diumenge 7, tant Carlos Duque, candidat de l'oficialista Coalición para la Liberación Nacional (Colina), com Guillermo Endara, de l'opositora Alianza Democrática de Oposición (ADO-Civilista), es van declarar com a virtuals guanyadors. Ambdós manifestaren que no acceptarien la derrota i que estaven disposats a defensar-la al carer si calia.

Davant d'aquest ambient preelectoral tan carregat i després de dos anys de tensió entre els EEUU i Panamà, la convocatòria a les urnes fou un caos. Els observadors internacionals enviats a Panamà van denunciar moltes irregularitats. Els assalts a col·legis electorals i els robatoris d'actes durant l'escrutini de nombroses meses electorals han deslegitimitzat el procés electoral panameny.

El que succeí el dia 7 és una repeti-

ció del que s'esdevingué ara fa cinc anys. En aquella data, el govern del general Noriega només va poder vèncer una oposició majoritària mitjançant el recurs del frau. A diferència d'ara, però, els EEUU van donar el vist-i-plau al candidat oficialista.

L'oposició, davant el lent procés de recompte dut a terme per la Junta Central Electoral i d'acord amb els seus propis sondeigs, es va declarar vencedora, amb un 70% dels vots. Per defensar la seva victòria convocà els seus seguidors a una manifestació, que va acabar violentament a causa de la intervenció dels anomenats «batallones de la dignidad». El candidat de l'oposició Guillermo Endara i els seus companys de coalició Guillermo Ford i Ricardo Arias foren atacats.

Ni l'actitud de George Bush, qui aprovà l'enviament de dos mil soldats al Panamà, ni la pressió internacional i de l'OEA han fet canviar la postura del govern panameny, el qual decidí anul·lar els resultats.

El fracàs de la vaga general anunciada per l'oposició donà un temps de marge a Noriega. La divisió de l'oposició sobre l'estratègia a seguir —Guillermo Endara era partidari d'apaivagar els ànims i Ricardo Arias d'avivar-los— feia difícil que arribessin a un acord amb els militars sobre com governar el país. Aquests han advertit, no obstant, que la retirada de Noriega no és negociable.

La crisi panamenya, que en els seus orígens responia a un problema exterior —enfrontament amb els EEUU— ha passat a ser interna. Els EEUU intervenen ara indirectament donant suport a l'oposició.

Durant aquests dos anys de tensió que ha viscut Panamà, el general Noriega ha sabut estimular hàbilment el sentiment nacionalista entre els seus ciutadans, davant d'un incompliment per part nord-americana dels acords Torrijos-Carter. Aquesta qüestió constitueix l'epicentre de la crisi panamenya.

EL SISTEMA MONETÀRI EUROPEU

El 16 de juliol, el govern espanyol va prendre la decisió d'incorporar el nostre país al Sistema Monetario Europeo (SME). L'entrada fou efectiva a partir del 19 de juliol. Aquesta ha estat, potser, la decisió de tipus comunitari més important per part d'Espanya des de la seva adhesió l'1 de gener de 1986.

L'SME, van acordar de posar-lo en marxa els països comunitaris en el Consejo Europeo de Brusel·les del 4/5 de desembre de 1978. La seva entrada en vigor es produí durant el març de 1979.¹ En la seva posada en marxa van coincidir dues importants circumstàncies: una decidida voluntat política per part de França i Alemanya, i la inestabilitat que en aquell moment tenia el dòlar.

En línies generals, l'SME es recolza en quatre punts: l'Ecu, l'establiment de mecanismes de canvi i intervenció, sistema de crèdits i política de canvis amb tercers.

La creació d'una unitat monetària europea, l'Ecu, tenia com a objectiu servir d'indicador de les divergències de les monedes entre si i com a mitjà de pagament entre les autoritats monetàries de la comunitat. El valor d'aquest

Ecu estaria fixat a partir del conjunt de totes les monedes dels països comunitaris. En aquest conjunt cada moneda aporta un major o menor percentatge d'acord a la seva fortalesa i al PIB de la nació.

L'elaboració d'un mecanisme de canvis i d'intervenció és, potser junt amb l'Ecu, una de les grans aportacions de l'SME. D'acord amb aquest mecanisme, cada moneda fixa un tipus de canvi lligat a l'Ecu, que servirà també com a base per fixar els tipus de canvi bilaterals entre les monedes comunitàries. Al voltant d'aquests tipus bilaterals s'estableixen marges de fluctuació de +2,25%, tot i que en alguns casos pot ser del 6%. Quan dues monedes s'acosten als límits bilaterals de divergència els bancs centrals d'ambdós han de prendre mesures perquè els tipus de canvi es mantinguin dins de l'ordre establert. Amb aquest sistema la responsabilitat de mantenir l'equilibri en els canvis es comparteix entre la moneda que es deprecia i la que s'aprecia. Fins a l'establiment de l'SME, l'esforç de mantenir les paritats en l'anomenada «Serp europea» corresponia únicament a la mone-

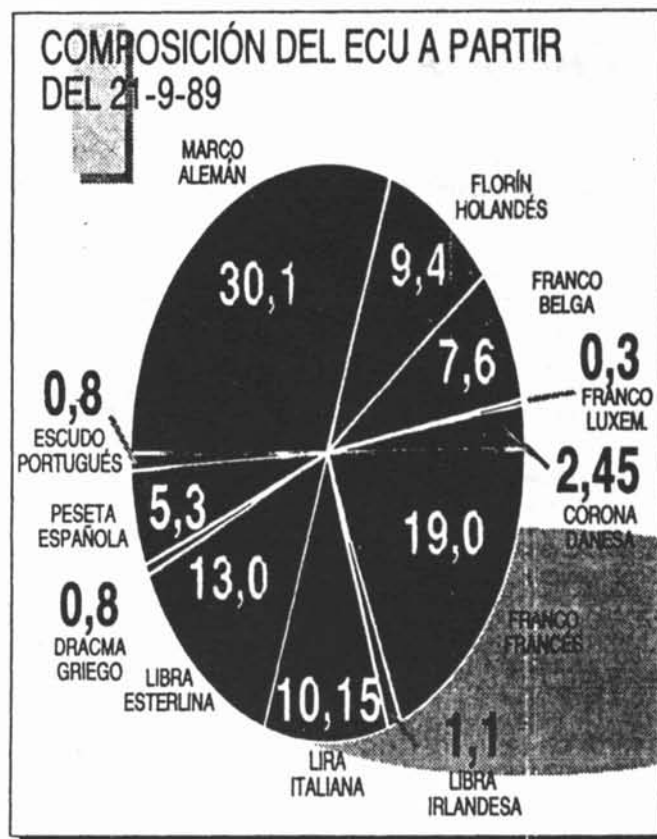
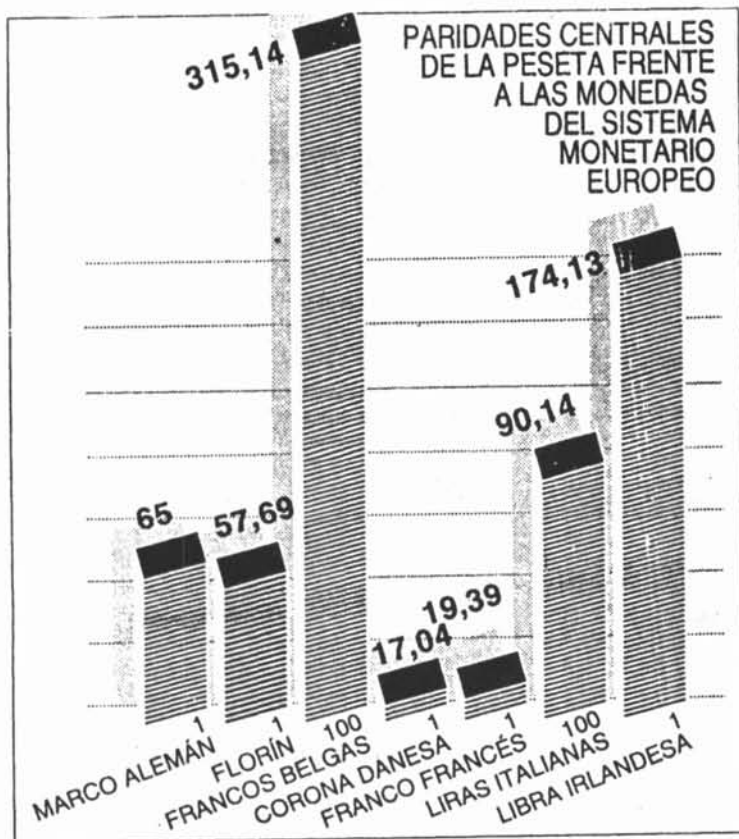
da depreciada.

La decisió d'incorporar-se a l'SME presa pel Consell de Ministres espanyol es completa amb l'establiment de la part que li correspon a la pesseta en relació a l'Ecu. El 19 de juny, el Consell de Finances comunitari aprovà un percentatge del 5'3% com aportació de la moneda espanyola a la fixació del valor de l'Ecu. La incorporació de la pesseta i l'escut (amb un percentatge del 0,8%), prevista per al pròxim setembre, obligarà a variar les ponderacions de les altres monedes.

Pel que fa als tipus de canvi s'ha establert per a la pesseta un marge de fluctuació del 6% —semblant al de la lliura— i s'ha fixat el tipus de canvi amb el marc —la moneda més forta i estable de la CEE— en 65 ptes. per marc.

L'estabilitat canviària i el major control de la inflació seran els dos primers efectes que es notaran a partir de la incorporació de la pesseta a l'SME.

¹ Des d'un principi la lliura esterlina es mantingué al marge, tot i que participava en el cistell que definia l'Ecu.



Font EL PAÍS

ELECCIONS AL PARLAMENT EUROPEU

Entre el 15 i el 18 de juny es van celebrar les terceres eleccions al Parlament Europeu per sufragi universal.¹

De l'anàlisi global dels resultats se'n desprenen alguns punts destacables: l'abstenció, tendència a l'esquerra del Parlament i augment dels verds i de la ultradreta.

El percentatge d'abstencions és encara massa alt. La mitjana europea representa un 41,1% de l'electorat, donant-se casos com el de Gran Bretanya on, malgrat ser menor que l'any 1984, augmentà fins al 63%.

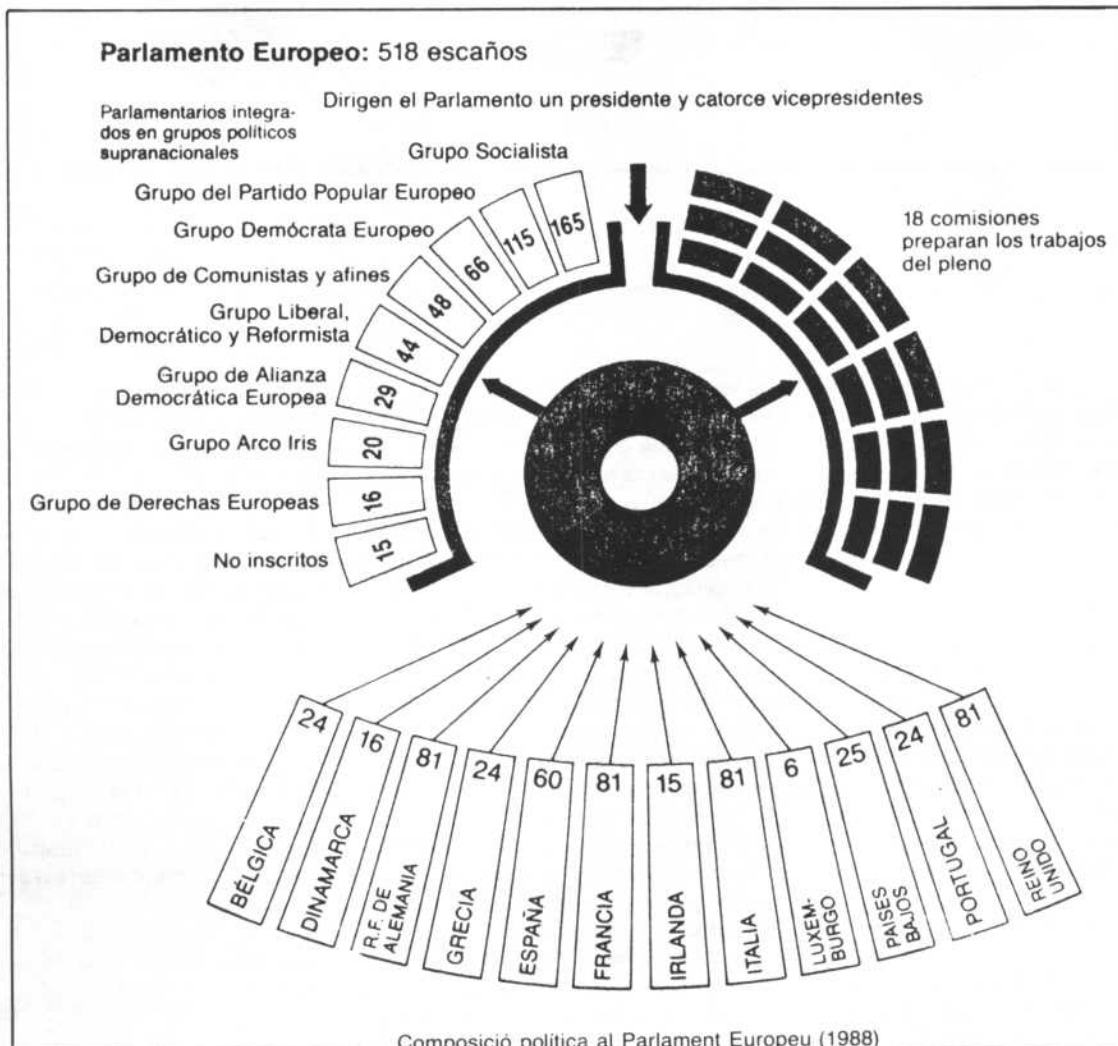
La cambra d'Estrasburg s'ha inclinat cap a l'esquerra. El grup socialista és el que obté major nombre d'escons, tot i que a un nivell més baix del que s'esperava. Els socialistes continuen sent la primera força del Parlament, alhora que augmenten la diferència amb els seus immediats seguidors de la Democràcia

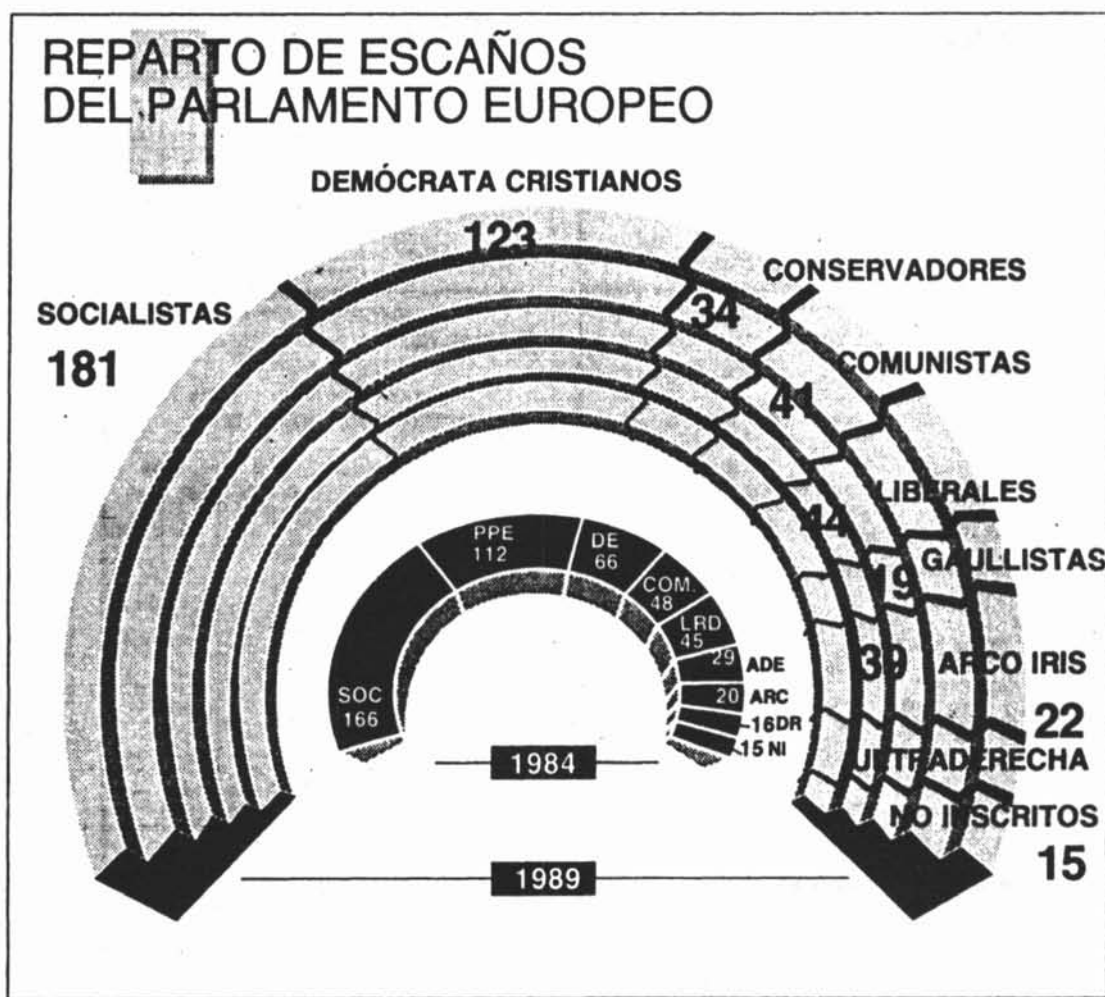
Cristiana. L'increment dels socialistes és degut en gran mesura als favorables resultats aconseguits pel Partido Laborista britànic. En països com Dinamarca, Irlanda, França, Itàlia i Portugal els socialistes milloren lleugerament les seves posicions respecte a les anteriors eleccions, mentre que a Espanya i Luxemburg es mantenen i a Grècia baixen.

Altres grups que destaquen pel seu marcat ascens són els verds i la ultradreta. Mentre que l'augment del vot verd, que passa de 20 a 39 escons, no desvetlla grans recances, el de la ultradreta —de 16 a 22 escons— està fent reflexionar tots els partits. Els resultats de la República Federal Alemanya són la causa d'importants moviments en la distribució dels escons. D'una banda el partit de Helmut Kohl, Unió Cristiano Demòcrata, ha perdut 9 diputats, fent

baixar considerablement el grup democristià europeu; és la tercera elecció en què l'esmentat partit perd vots. De l'altra banda s'ha de posar de relleu el sorprenent resultat de l'ultradreta Partido Republicano encapçalat per Franz Schoenhuber, el qual, després de les darreres eleccions de Berlín, ja es mostrà com una força gens menyspreable. Per la seva part, la ultradreta francesa manté els seus escons, confirmant que la seva aparició no fou un fenomen esporàdic.

A part de Helmut Kohl, hi ha altres dos líders que han sofert revessos a les urnes. A Portugal, el primer ministre Cavaco Silva del Partido Socialdemocrata (PSD), pateix la seva primera derrota electoral. Contràriament, els socialistes i els comunistes són optimistes; sobretot els comunistes a causa dels seus resultats i per les conseqüències que te-





nen per a la política interna portuguesa. L'altra sorpresa de Portugal fou l'elevada abstenció, 51%, la major de la recent història electoral portuguesa. L'abstenció i els resultats del PSD obligaran Cavaco Silva a remodelar el govern i a donar algun retoc a la seva política.

La primera ministra britànica Margaret Thatcher és un altre dels líders que, junt a Cavaco i Kohl, ha sofert una forta davallada en aquestes eleccions. El partit conservador a què ella pertany perdé 13 escons i passà d'un 38% en 1984 a un 34% en les actuals. Els seus escons, gràcies al sistema electoral, han passat a mans del Partido Laborista que es considera com un dels grans guanyadors d'aquests comicis. Es considera que el fracàs de M. Thatcher és el resultat de les divergències sorgides en el si del seu partit amb Edvard Heath, antic primer ministre i més propens a la idea europea que Thatcher.

Els laboristes per la seva banda han volgut veure en el seu recent èxit un punt d'inflexió que els condueixi a millors resultats que els obtinguts en les passades eleccions.

Una característica comuna en els dotze estats membres fou que la campanya electoral va estar centrada majoritàriament en debats de política interna, deixant la temàtica europea en un segon lloc. En els casos de Grècia, Luxemburg i Irlanda, això podria entendre's ja que en aquests països coincideixen les eleccions europees amb les legislatives. A la resta de països, en canvi, aquest excessiu recurs a les qüestions internes només pot ser entès des del punt de vista d'una baixa consciència europea de l'electorat i dels partits, i d'un intent de desgastar el partit governant plantejant aquests comicis com si fossin unes primàries.

Els europarlamentaris sortits recentment de les urnes són els qui donaran

els últims passos que condueixin al Mercat Únic. L'augment de l'esquerra a Estrasburg permet preveure una major sensibilització amb els problemes socials, tot i que temes com el de la Carta Social Europea es troben davant les recances dels britànics. Els resultats obtinguts per M. Thatcher plantegen interrogants pel que fa al seu comportament futur. Canviarà la seva política europea a fi de recuperar el vot perdut o continuarà amb la seva línia actual?

Els europarlamentaris s'enfronten amb un altre repte, a part del social. Aconseguir un major poder del Parlament en el procés de presa de decisions comunitari. La corresponsabilitat Consell-Parlament és un fi a aconseguir.

¹ Les anteriors eleccions es van celebrar l'any 1979 i el 1984.

ROSER SOLÀ MONTSERRAT, UNA EXPERIÈNCIA PROFITOSA A NICARAGUA

Fruit de l'estada a Nicaragua de la professora Roser Solà Montserrat, més de tres anys com a professora de Geografia Econòmica de Nicaragua a la «Facultad de Ciencias Económicas y Administrativas» de la Universidad Centroamericana de Managua, és el llibre «Geografía y Estructura Económicas de Nicaragua», editat per la Universidad Centroamericana, i del qual, pel seu interès, en reproduïm una part del pròleg. Felicitem la Roser pel seu treball.

Aquesta obra ha nascut amb l'objectiu de satisfer una necessitat vivament sentida per la docència universitària a què em dedico. Com a professora de Geografia Econòmica de Nicaragua a la Facultad de Ciencias Económicas y Administrativas de la Universidad Centroamericana de Managua, he experimentat el greu entrebanc que suposa la total manca de textos sobre la matèria. Nicaragua disposa en aquests moments d'un considerable nombre d'estudis i treballs monogràfics sobre temes econòmics, veritablement molt interessants; la majoria d'institucions estatals (diferents ministeris) tenen publicacions internes amb tota mena d'informació, i d'altres, com l'Instituto Nicaragüense de Estadísticas i Censos (INEC) i la Secretaría de Planificación y Presupuesto (SPP), redacten anualment resums estadístics, la majoria dels quals no són publicats. Devem l'última obra dedicada a l'estudi de la Geografia de Nicaragua a J. Incer (1970), obra exhaurida naturalment i per tant difícil de consultar per part dels alumnes universitaris.

Davant d'aquesta situació decidí de preparar un text —gairebé un manual universitari— que tractés de recopilar tota la informació disponible, donant-li la sistematització necessària i intentant d'actualitzar-la al màxim possible (existeixen importants estudis, encara vigents, que queden una mica endarrerits en la seva informació estadística). Tanmateix, he de reconèixer, que pel fet d'haver estat preparat per una persona de fora el país, i per haver hagut d'acabar-lo apressadament, el present text és susceptible de ser millorat. Espero que algú més arrelat al país i que disposi de més temps pugui millorar el que jo ara ofereixo perquè, finalment, tant estudiants com d'altres estudiosos i científics socials puguin disposar d'una obra sistemàtica i que recopili la infor-

mació existent sobre la geografia i l'estructura econòmica de Nicaragua.

Pel fet de ser un estudi dedicat a estudiants —en concret als alumnes de segon any de la carrera d'Administración de Empresas de l'UCA— s'ha posat especial èmfasi en oferir la realitat geogràfica de Nicaragua com un element estretament lligat a l'estructura econòmica del país: s'ha dedicat un llarg capítol a l'«hàbitat físic», perquè l'estudiant repregui el que descriptivament va aprendre a la secundària i copsi ara la seva transcendència econòmica. És important que els nostres alumnes coneguin Nicaragua tant amb els seus recursos naturals com amb les limitacions que l'imposa el condicionant geogràfic.

L'obra està organitzada seguint les pautes pròpies de qualsevol estudi sobre l'estructura econòmica d'un país. En primer lloc, i amb força èmfasi, el marc geogràfic (com ja he indicat), i a més

la població, subjecte actiu i passiu d'aquesta realitat física; a continuació el «sector primari» (sector FAO) amb l'agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca; el «secundari», amb l'energia, mineria i indústria; i finalment el terciari (o serveis) amb transport i comerç. No es contempla en absolut el sistema financer, ja que la carrera d'Administración d'Empresas és matèria tractada específicament en altres assignatures. Una preocupació latent a l'inici d'aquest treball fou la de, en donar a conèixer la realitat econòmica de Nicaragua, posar-la en relació a l'entorn que l'envolta, és a dir, amb Amèrica Central, i fins i tot amb Llatinoamèrica i amb el món en general. Una de les deficiències que sol donar-se de vegades a nivell docent, és l'aïllament d'un tema o d'una realitat sense tenir en compte l'entorn i les altres realitats que la condicionen i amb les quals es relaciona. En una obra de

◁ Roser Solà Montserrat, una experiència profitosa a Nicaragua

la present envergadura, no era possible de realitzar profundament un estudi de cadascun dels aspectes econòmics mundials, llatinoamericans i centreamericans comuns amb Nicaragua; s'ha intentat, però, com a mínim d'aportar dades i xifres com referència per emmarcar millor, d'aquesta manera, la problemàtica econòmica nacional. Així, l'estudiant, podrà copsar millor i prendrà consciència del que significa formar part d'un país amb una economia dependent, en vies de desenvolupament, i dins 'un conjunt —el llatinoamericà— al qual la divisió internacional del treball creada pels països capitalistes desenvolupats li ha atorgat l'estructura econòmica que majoritàriament presenta encara avui: la de proveïdora de primeres matèries i importadora de béns manufacturats.

Són diverses les dificultats amb què m'he trobat durant el camí. Potser la més important ha estat la de poder aconseguir una adequada actualització de les dades estadístiques que acompanyen aquest text. De vegades vaig poder obtenir les xifres corresponents als últims anys, però la sèrie restava interrompuda en dates anteriors; o a l'inrevés, aconseguia les xifres fins a dos o tres anys enrera i quedaven les més recents sense omplir. Algunes de les institucions a què vaig acudir no disposaven de dades estadístiques actualitzades. Per això, tot sovint quan s'ofereix una sèrie, són varies les fonts citades, reflex del fet d'haver d'acudir aquí i allà per aconseguir una sèrie completa.

Un altre problema que s'ha presentat és relacionat amb les unitats de mesura. No totes les estadístiques n'ofereixen les mateixes. Així, per exemple, tant apareixen els Qq, com el Qm, o la Ton, i la Tm, o el galó i el litre, o la lliura i el Kg... Moltes vegades he hagut de realitzar les oportunes transformacions per poder aprofitar unes dades que en determinades ocasions resultaven molt valuoses.

I per últim, quelcom tan bàsic en una geografia com són els mapes han estat també una font de problemes. En el present, INETER no pot oferir mapes perquè no els té. Només disposa del «Uso del suelo» de l'any 1983, en dotze fulls, amb el qual he treballat per confeccionar els mapes referents als conreus d'exportació i ramaderia. Molt amablement se'm van prestar els originals d'un projectat «Atlas escolar de Nicaragua» que em va servir per a l'elaboració del mapa del relleu i del de les comunicacions. Els altres que s'inclouen també en aquest present estudi, provenen de diverses publicacions (IMPESCA, IRENA...) o són elaboracions pròpies. Sóc conscient de les deficiències que presenta l'obra pel que fa al seu aspecte cartogràfic, però en aquests moments sembla que al país no hi ha possibilitats d'aconseguir res millor, i he cregut que era millor oferir ni que fóra una aproximació a la realitat que presentar una obra d'aquest tipus sense els seus mapes corresponents.

Hi ha hagut problemes i dificultats però també col·laboracions i ajudes molt valuoses sense les quals no hauria pogut aparèixer aquest text. He d'agrair especialment la col·laboració múltiple i polifacètica del meu marit Carles, el qual no només ha revisat amb molta cura tot el text, sinó que també m'ha ajudat amb la seva experiència d'economista en molts dels aspectes tractats aquí. S'ha encarregat, a més, de l'alçat (computeritzat) del text, és a dir, la confecció material de l'obra. Agraeixo també les aportacions bibliogràfiques dels meus companys de Facultat i l'interès mostrat per INETER en l'aspecte cartogràfic, així com la col·laboració especial del dibuixant de l'UCA, William Morales, sense el qual no hi hauria mapes en aquesta obra.

Managua, gener de 1989